

La cultura, una malaltia rara?

LES TELEVISIONS PÚBLIQUES TENEN
L'OBLIGACIÓ D'ATENDRE LA
CULTURA, FINS I TOT A COSTA DE
L'AUDIÈNCIA, IGUAL QUE LA SANITAT
PÚBLICA HA D'ATENDRE ELS
AFECTATS DE MALALTIES RARES

Un país capaç de crear identitat amb calçots està cridat a assolir els ideals més elevats. El Principat ens ensenya a tots com res no és mesquí ni cap hora és isarda. Així i tot, a Mallorca, experts com som en la confecció de grans plats amb molt poca cosa, una festada com la dels calçots seria impensable –i molt menys, encara, donar-li sentit patriòtic. Hi ha obres que només es poden desenvolupar al territori del qual nasqueren; i que, fora de context, posen en perill el seu sentit. Deu ser, penso, una qüestió de cultura popular, aquest territori d'amplíssimes fronteres i de sòl tan bellugadís.

En parlar de cultura popular, em ve al record la càlida figura de Maria Antònia Pelauzy, potser una de les persones que han sabut llegir millor el present en les obres artesanals del passat. A cinquanta passes del museu Picasso, carrer de Moncada, Barcelona, hi tenia la seva botiga/temple, de nom *Populart*, plena de meravelles de les quals només ella sabia fer aflorar bellesa i interès documental. La gent de la meua edat tenim la bona ventura de poder inserir alguns batecs reconfortants de la memòria en tota una llista de grisos. Però el país és com és, i patim una perversa maledicció que ens condemna a tòrcer els camins més ben assenyalats: així, aquell *Populart* tingué arreu unes rèpliques indignes del que les havia inspirat, i va arribar un moment en què la cultura popular esdevingué una mena de folklore invasiu que ocupava territoris pels quals havia de créixer la cultura sense adjectius i com sempre l'havíem entesa.

Maria Antònia Pelauzy havia estat casada amb Josep Maria Guinovart, però aleshores, segona meitat dels 70 del segle XX, vivia amb Antoni Gutiérrez Díaz, el Guti del PSUC. La relació amb l'artista continuava essent bona, i ambdós esta-

GUILLEM
FRONTERA

ven d'acord en el fet que el desenvolupament polític de Catalunya després de la mort de Franco havia privilegiat excessivament les activitats folklòriques. De la cultura popular se'n destil·lava tot el suc identitari possible –i més–, i aquella pràctica creà unes inèrcies males de temperar.

Fa uns anys, a Barcelona es va crear el Cercle de Cultura, una iniciativa ambiciosa i necessària, per “donar centralitat a la cultura”, un lloc que òbviament havia perdut –vet aquí una petita tragèdia: perdre molt a partir de no gaire. Aquesta centralitat és un afer de molta consideració, perquè implica alteracions significatives en els idearis polítics i les seves estratègies.

Ens hem resignat a no demanar explicacions (a les empreses privades de co-

municació visual) de l'estat d'indigència a què generalment han reduït la cultura. Assumim que no tenim dret a res: perquè això, res, és servir-se d'una exposició o d'un llibre per omplir un racó de tele-diari que quedava penjat. Per a aquests mitjans, la cultura no és un focus d'atenció continuada, sinó un recurs ocasional. Quan, miraculosament i per raons una mica rocamboliques, una emissora dedica un programa a llibres, com el que ha dirigit Mercedes Milà, la cosa pot arribar a ser penosa de tan grotesca, perquè hom parteix d'un principi erroni, i és que la cultura és un bé fàcilment accessible sense la contribució de l'esforç personal.

Quant a les televisions públiques, que assumeixen més responsabilitats en aquests afers, servidor diria que pateixen del mal de les privades: el pànic a les baixes audiències i la consegüent deletra d'innovació visual. Els programes dirigits a Televisió de Catalunya per Emili Manzano naixien d'un model d'eficàcia indiscutible, i per això mateix discutits per frisanques innovadores que pretenen treure feixuguesa als llibres i fer-ne més lleuger i atractiu el contingut. Quina feixuguesa, us preguntariau? D'altra banda, no hi ha res d'anormal en un grup de persones que han llegit llibres i en parlen. És la cosa més natural del món.

S'agraïren i molt uns programes que parlessin de llibres d'una manera compassada, reposada, respectuosa; i s'agraïria encara més l'estabilitat d'aquests programes. Les televisions públiques no s'han d'extraviar en les selves de l'audiència. La sanitat pública atén també els qui pateixen malalties rares. Posem que la cultura admeti aquesta analogia: els lectors també tenen dret a ser correctament atesos.

Escriptor, guionista i crític d'art